

• **ІСТОРИЧНІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ПРАВОВІ, СОЦІАЛЬНІ
ТА ГУМАНІСТИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

• **HISTORICAL, ORGANIZATIONAL, LEGAL, SOCIAL
AND HUMANISTIC ASPECTS OF PHYSICAL TRAINING AND SPORTS**

УДК 796.352

СТАНОВЛЕННЯ ЖІНОЧОГО ГОЛЬФУ

Ірина ПАВЛЮК

*Національний університет харчових технологій,
Київ, Україна*

Анотація. Гольф сьогодні є одним із найдорожчих, найпрестижніших і найреспектабельніших видів спорту. Мета дослідження: проаналізувати історичні особливості становлення та розвитку жіночого гольфу.

Визначено, що гольф як вид спорту розпочав своє становлення в XVI столітті завдяки підтримці осіб королівської сім'ї. Створення першої редакції правил виду спорту, опис системи змагання на 18 лунок та створення перших гольф-клубів наблизили формування сучасного варіанта гри в гольф. Основні тенденції становлення та розвитку жіночого гольфу на сучасному етапі пов'язані із суттєвим зростанням популярності та географії гольфу, формуванням та якісним функціонуванням організаційних структур, введенням до програми Ігор Олімпіад, комерційною привабливістю для засобів масової інформації та спонсорів, зацікавленістю висококваліфікованих спортсменок участю в турнірах різного рівня.

Ключові слова: становлення, жіночий гольф, професіоналізація, змагання.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх 10–15 років спостерігається стійкий інтерес фахівців до вивчення проблематики жіночого спорту. Проведені гендерні дослідження спрямовано на вивчення ролі жінок у спорті як соціокультурному явищі. Запропоновані фахівцями методологічні підходи допомагають зрозуміти, яким чином відбувався розвиток жіночого спорту в цілому. При цьому інформацію стосовно гольфу висвітлено частково [2].

Популярність гольфу зростає з кожним роком, що зумовлено об'єктивними чинниками. Серед них, насамперед, активізація процесів комерціалізації та професіоналізації спорту вищих досягнень, збільшення прибутків професійних спортсменів, поява нових джерел фінансування, прийняття Міжнародним олімпійським комітетом рішення стосовно введення гольфу до програми Олімпійських ігор, доступність змагальної діяльності гольфу для людей різного віку [1, 3].

Процес інтеграції жінок до міжнародного фізкультурно-спортивного руху був повільним та складним. Спортсменки в рамках офіційної олімпійської програми змагалися в нечисленних "традиційно жіночих" видах спорту. Тенденції гендерної диференціації характерні для цього періоду, пов'язані з походженням спортсменок здебільшого із привілейованих прошарків суспільства і тим, що вони були представницями європейської раси. Це зумовлювало обмежений (малий) контингент учасниць змагань. Поряд із тим незначній кількості видів спорту, до змагань із яких все ж таки були допущені жінки, передували бурхливі кампанії, організовані активістками феміністичного руху [2, 3].

У результаті перетворень, які зазнав жіночий спорт, поступово отримано нові якісні ознаки спортивної діяльності, пов'язані із сферою послуг, виробництвом і збутом специфічної продукції. Це на сьогодні дозволило гольфу стати одним із найдорожчих, найпрестижніших і найреспектабельніших видів спорту.

Становлення жіночого гольфу, розпочате в середні віки, має свої особливості в Новий час. Формування сучасних концепцій має на меті формування уявлень про основні тенденції розвитку гольфу у XX–XXI ст., оцінювання сучасного стану й перспектив розвитку жіночого гольфу [1, 3, 4].

Зв'язок із науковими планами, темами. Роботу виконано в рамках теми 1.2 «Сучасний професійний спорт і шляхи його розвитку в Україні» Зведеного плану НДР в галузі фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр.

Мета дослідження: проаналізувати історичні особливості становлення та розвитку жіночого гольфу.

Методи дослідження. В основу роботи покладено методи системного аналізу, теоретичного аналізу, синтезу та узагальнення, порівняння та аналогії.

Результати досліджень. Гольф як вид рухової діяльності швидко набув популярності в XVI столітті завдяки підтримці осіб королівської сім'ї. Король Чарльз I розпочав популяризувати гру в Англії. Вважається, що першою жінкою, яка грала в гольф, була королева Шотландії Марія Стюарт (1542–1587). З її заняттями цією грою пов'язують виникнення нового на той час терміна «кеді». Він походить від назви, яку дали її помічникам – військовим, що з французької перекладається як «кадети». Сьогодні термін «кеді» означає помічник гравця, який носить його ключки і має право давати поради під час гри [3, 4].

Сучасний варіант гри в гольф та перші гольф-клуби з'явилися в Шотландії. Це пов'язано із створенням першої письмової редакції правил виду спорту та описом системи змагання на 18 лунок. Перші турніри з конкретизованою та задалегідь визначеною структурою проводилися між представниками різних шотландських міст. Незабаром прихильники гри в гольф з'явилися по усій Англії, а потім в усьому світі. За офіційними даними найстарішим полем для гольфу вважається «Old Links» на Массельбурзькому іподромі. Деякі з фахівців вказують, що власне на ньому 1567 року брала участь у грі Марія Стюарт [4, 5].

Проте суттєве збільшення залучення жінок до змагань із гольфу відбулося набагато пізніше. Корегування соціального статусу жінок наприкінці XIX – на початку XX ст. проявилось в активній зацікавленості їх до участі в змаганнях із різних видів спорту. Прагнення здолати наявні на той час стереотипи про «обмежені можливості слабкої статі» в поєднанні із загальносвітовими тенденціями змін соціальної значущості жінки суттєво вплинули на трансформацію іміджу жінки та відповідно залучення її до участі в міжнародному спортивному русі [5].

1811 року був проведений перший жіночий турнір у Массельбурзі (Шотландія). У 1891 р. респектабельний гольф-клуб на Лонг-Айленді «Shinnecock Hills Golf Club» приймає в члени клубу перших жінок. Це виявляється вдалим рішенням як з погляду репутації клубу, так і комерційного значення. Через два роки у цьому ж клубі з'являється окреме поле на дев'ять лунок для змагань серед жінок.

Важливим моментом для розвитку гольфу було заснування Асоціації аматорів гольфу США (Amateur Golf Association of the United States, 1894), яку пізніше буде перейменовано в Асоціацію гольфу США (United States Golf Association). При ній був заснований Жіночий турнірний комітет (1917), який через сімнадцять років перейменовують у Жіночий комітет USGA.

1895 року відбувається перший жіночий аматорський чемпіонат із гольфу в клубі «Meadow Brook Club» (Хемп-стед, штат Нью-Йорк). Водночас перший матч – Кубок Кертіса (Curtis Cup Match), був проведений 1932 року між гольфістками США, Великобританії і Північної Ірландії. Перемогу вибороли представниці США, а сама гра проходила на полі клубу «Wentworth Club» в Англії, де трофеєм став срібний кубок [4, 5].

Значно пізніше, 1934 року, першою професійною гольфісткою визнано Хелен Хікс. Однак професійних турнірів на той час серед жінок не проводилося. Вона брала участь у рекламних кампаніях продукції «Wilson – Western sporting Goods Company», що вказує на ключові ознаки професійного спорту [4].

Для розвитку й економічної життєстійкості гольфу 1936 року був заснований Національний фонд гольфу (National Golf Foundation).

Дещо пізніше, 1944 року, засновано Жіночу професійну асоціацію гольфу (Women's Professional Golf Association – WPGA). Під її керівництвом 1946 року проведено перший Відкритий жіночий чемпіонат США з гольфу. Перемогу в ньому здобуває Петті Берг, яка ставала двічі «срібним призером» чемпіонату США з гольфу в класі «аматори» (1939).

Про подальшу професіоналізацію гольфу того часу свідчить те, що компанія «Wilson Sporting Goods» в співпраці з Петті Берг створює і представляє іменні ключки «Patty Berg Cup Defende» (1941), які швидко набувають популярності серед жінок-гольфісток.

Економічний розвиток дав можливість більшості забезпечених жінок мати вільний час для занять спортом, кошти для придбання необхідного інвентарю й устаткування, оплати навчання і тренування. Так, жінки в більшості розвинених країн мали можливість займатися гольфом і брати участь у різних міжнародних змаганнях.

Бейб Дідріксон Захаріас 1947 року стає першою американкою, що отримала перемогу на Відкритому жіночому чемпіонаті Великобританії з гольфу. Цього ж року вона переходить у категорію професіоналів [5].

Компанія «Wilson Sporting Goods» 1950 року стає основним спонсором «Ladies Professional Golf Association» (LPGA). Ця організація зі штаб-квартирою в Дейтон Біч (Флорида) є найвідомішою організацією LPGA Tour. Вона створила серію щотижневих гольф-турів, яка тривала від лютого до грудня кожного року, для еліти жіночого гольфу в усьому світі. У свій перший сезон тур LPGA охоплює 14 заходів у різних країнах світу, загальний призовий фонд яких становив 50 000 доларів США.

LPGA 1952 року засновує премію «Vare Trophy», якою за підсумками сезону нагороджували учасницю LPGA з найменшим середнім балом. Премію названо на честь Гленні Коллетт Вейр, яка 1922 року взяла першу зі своїх шести рекордних перемог у Відкритому аматорському чемпіонаті США з гольфу серед жінок [5].

Під керівництвом Ширлі Спорк і Барбари Ротвіг 1960 року була заснована перша національна гольф-школа LPGA. У середині 60-х років Гелен Гріффін, активний член школи LPGA, увійшла до особливої колегії при комітеті «National Golf Foundation», її залучали до організації семінарів для обговорення питань про популяризацію й навчання гольфу.

Провідну роль у популяризації гольфу серед населення і формуванні індустрії гольфу відіграє телебачення. Так, 1963 року національне телебачення вперше висвітлює жіночий гольф-турнір – Відкритий чемпіонат США з гольфу серед жінок.

1972 року відбувається дебют «Colgate: Dinah Shore Winners Circle» у рамках туру LPGA, який дозволив збільшити призовий фонд змагань до 110 000 доларів. Це стало першою в історії жіночого гольфу шестизначною сумою призових та позитивним чинником впливу на розвиток гольфу. Того самого року Міккі Райт встановлює рекорд із загальної кількості перемог, вигравши 82 турніри «Colgate – Dinah Shore Championship».

1976 року гравець-професіонал Джуді Ренкін установлює рекорд за сумою отриманих призових, заробивши за сезон 150734 долари США. Це дозволило їй стати першим гравцем туру LPGA, що отримала понад сто тисяч доларів призових за сезон.

Переломним стає 1977 рік, коли Професійна асоціація гольфу Америки голосує за те, щоб почати приймати жінок-гравців у члени своєї організації. Таким чином жінки, професійні гравці в гольф, отримують офіційне визнання Професійною асоціацією гольфу.

1981 року Кеті Уїтворт стає першою гольфісткою, яка за професійну кар'єру заробила понад мільйон доларів США. Вона перевершила досягнення Міккі Райт завдяки перемогам у 83-х турнірах LPGA. Пізніше, 1985 року, Кеті Уїтворт поновила своє досягнення, отримавши перемогу на 88-му турнірі LPGA в особистій професійній спортивній кар'єрі. Це досягнення і на сьогодні є світовим рекордом у гольфі серед чоловіків і жінок [6].

Цікавим є те, що 1988 року виходить перший номер журналу «Golf for Women». Двадцять років він буде основним джерелом інформації про технології, устаткування, поля і, що найважливіше, постаті, які формували світовий професійний гольф у цілому і жіночий гольф зокрема.

Для розвитку та популяризації гольфу серед молоді Керрі Грем 1989 року організовує гольф-програми для дівчаток (LPGA Urban Youth Golf Program і LPGA Girls Golf Club відповідно) [6].

1990 року Джулі Інкстер стає першою жінкою, що виграла єдиний у професійному сезоні спільний світовий тур (в якому на однакових правах змагаються чоловіки та жінки), пе-

ремога на гольф-полі «Invitational Pro – Am» в Пebbл-біч дістається їй із перевагою в один удар.

Того самого року був заснований Кубок «Solheim Cup» (змагання, що проводяться раз на два роки) – турнір для професійних гравців у гольф, де жіночі команди, що представляють Європу і США, змагаються між собою (табл. 1) [7].

Таблиця 1

Результати змагань Solheim Cup (1990–2013 pp.)

Рік п-ня	Місце проведення	Переможці	Очки		Капітани
2013	Colorado Golf Club (Parker, Colorado)	Європа	18	10	Meg Mallon Liselotte Neumann
2011	Killeen Castle Golf Resort (County Meath, Ireland)	Європа	15	13	Rosie Jones Alison Nicholas
2009	Rich Harvest Farms (Sugar Grove, Illinois)	США	16	12	Beth Daniel Alison Nicholas
2007	Halmstad GK (Halmstad, Sweden)	США	16	12	Betsy King Helen Alfredsson
2005	Crooked Stick Golf Club (Carmel, Indiana)	США	15½	12½	Nancy Lopez Catrin Nilsmark
2003	Barsebäck Golf & Country Club (Löddeköpinge, Skåne, Sweden)	Європа	17½	10½	Patty Sheehan Catrin Nilsmark
2002	Interlachen Country Club (Edina, Minnesota)	США	15½	12½	Patty Sheehan Dale Reid
2000	Loch Lomond Golf Club (Luss, Dunbartonshire, Scotland)	Європа	14½	11½	Pat Bradley Dale Reid
1998	Muirfield Village (Dublin, Ohio)	США	16	12	Judy Rankin Pia Nilsson
1996	St Pierre Golf & Country Club (Chepstow, Wales)	США	17	11	Judy Rankin Mickey Walker
1994	The Greenbrier (White Sulphur Springs, West Virginia)	США	13	7	JoAnne Carner Mickey Walker
1992	Dalmahoy Country Club (Edinburgh, Scotland)	Європа	11½	6½	Kathy Whitworth Mickey Walker
1990	Lake Nona Golf & Country Club (Orlando, Florida)	США	11½	4½	Kathy Whitworth Mickey Walker

Для підтримки молодіжних гольф-програм та виділення іменних стипендій юним гольфістам 1991 року створено фонд LPGA, який проводить перший саміт «Жінки і гольф». Жінки-лідери індустрії зустрічаються, щоб обговорити можливості і способи збільшення участі жіночого населення в гольфі.

1992 року Фонд боротьби з раком грудей «Susan G. Komen Breast Cancer Foundation» стає офіційним благодійним фондом LPGA, що робить його першим національним благодійним фондом-партнером професійної гольф-асоціації. 1996 року першою жінкою президентом Асоціації гольфу США стає Джуді Белл (1996–1998).

Першу в історії спонсорську лінійку жіночих гольф-заходів LPGA транслюють по телебаченню 1998 року. «State Farm LPGA Series» отримує право на телевізійне висвітлення семи турнірів на каналах «ESPN» і «ESPN2», забезпечуючи цим зростання призового фонду на 250000 доларів [4, 5].

Таким чином, залучення нових спонсорів сприяє інтенсивному розвитку гольфу, забезпечує зростання його популярності, закріплення іміджу, збільшення призового фонду турнірів, упровадження нових технологій.

2001 року, отримавши перемогу на «McDonald's Championship», Кері Уебб стає п'ятою гольфісткою в історії LPGA, що завоювала «Великий шолом». Власниками «Великого шолома» раніше були Луїз Сеге, Міккі Райт, Пет Бредлі і Джулі Інкстер. Цього ж року на турнірі

«Battle of Bighorn» Анніка Соренстам і Кері Уебб грають у парі з Тайгером Вудсом і Девідом Дювалем (відповідно) – уперше в рамках цього заходу сформовані різностатеві пари. Спортсмени А. Соренстам і Т. Вудс здобувають перемогу над К. Уебб і Д. Дювалем на 19-й лунці.

Професійна гольфістка LPGA і PGA Сюзі Уейлі 2002 року стає першою жінкою, яка проходить кваліфікацію на участь у зустрічі туру PGA – турнірі «Greater Hartford Open 2003» [7].

Для популяризації юнацького жіночого гольфу та створення резерву 2002 року створено аналог Кубка «Solheim» для дівчаток, який отримує назву «PING» і спонсором якого стає потужна фірма з виготовлення гольф-інвентарю з однойменною назвою. Цей турнір проводиться в тому ж форматі, що і дорослий.

Із розвитком професійного жіночого гольфу збільшується і призовий фонд змагань. 2010 року загальний грошовий фонд на чемпіонаті світу становив \$ 41,4 млн, що на 6 мільйонів доларів менше, ніж 2009 р. Це було пов'язано із загальносвітовою кризою, що також мало свої наслідки і для кількості офіційних турнірів. Так, 2010 року було 24 офіційні турніри, що на 4 менше, ніж 2009 року і на 10 – ніж 2008 року. Однак кількість турнірів, які проводяться за межами США, залишилась незмінною. Незважаючи на падіння призового фонду за останні два роки, загальна тенденція його збільшення збереглася – за останнє десятиліття призовий фонд збільшився на 92% (табл. 2.)

Таблиця 2

Загальний призовий фонд змагань туру LPGA

Рік	Загальний призовий фонд (\$)
2010	41400000
2000	38500000
1990	17100000
1980	5150000
1970	435040
1960	186700
1950	50000

Таким чином, на сьогодні професійний жіночий гольф складається з незалежних регіональних гольф-турів: чемпіонат Іспанії; Жіночий європейський гольф Тур (Ladies European Tour); чемпіонат Японії; LPGA Корея-тур; Жіночий Азіатський гольф-тур (Ladies Asia Golf Tour); ALPG Австралія-тур (Жіночий австралійський гольф-тур), а провідні гравці в гольф мають доходи понад 1 мільйон доларів на рік [4].

Висновок. Гольф як вид спорту розпочав своє становлення в XVI столітті завдяки підтримці осіб королівської сім'ї. Створення першої редакції правил виду спорту, опис системи змагання на 18 лунок та створення перших гольф-клубів наблизили формування сучасного варіанту гри в гольф.

Основні тенденції становлення та розвитку жіночого гольфу на сучасному етапі пов'язані із суттєвим зростанням популярності та географії гольфу, формуванням та якісним функціонуванням організаційних структур, уведенням до програми Ігор Олімпіад, комерційною привабливістю для засобів масової інформації та спонсорів, зацікавленістю висококваліфікованих спортсменок до участі в турнірах різного рівня.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в обґрунтуванні шляхів розвитку професійного гольфу (жіночого та чоловічого) в Україні.

Список літератури

1. Борисова О. В. Современный профессиональный спорт и пути его развития в Украине (на материале тенниса) : [монография] / О. Борисова – К. : Центр учебной литературы, 2011. – 312 с.

2. Мельникова Н. Ю. Женский олимпийский спорт. Состояние и перспективы / Мельникова Н. Ю. // Юбилейный сб. тр. ученых РГАФК, посвященный 80-летию академии. – М., 1998. – Т. 3. – С. 85-91.
3. Профессиональный спорт : [учеб. для студ. высш. учеб. завед. физ. воспитания и спорта] / под общ. ред. С. И. Гуськова, В. Н. Платонова. – К. : Олимп. лит., 2000. – 392 с.
4. Golf history [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.igfgolf.org/about-golf/history/>
5. Golf about [Electronic resource]. – Access mode: <http://en.wikipedia.org/wiki/Golf>
6. LPGA [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.lpga.com/golf/news/2012/lpga-history.aspx>
7. Solhame cup [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.solheimcup.com/>

СТАНОВЛЕНИЕ ЖЕНСКОГО ГОЛЬФА

Ірина ПАВЛЮК

*Національний університет пищевых технологий,
Киев, Украина*

Аннотация. Гольф сегодня является одним из самых дорогих, престижных и уважаемых видов спорта. Цель исследования: проанализировать исторические особенности становления и развития женского гольфа.

Определено, что гольф как вид спорта начал свое становление в XVI веке благодаря поддержке лиц королевской семьи. Создание первой редакции правил вида спорта, описание системы соревнования на 18 лунок и создание первых гольф-клубов приблизили формирование современного варианта игры в гольф. Основные тенденции становления и развития женского гольфа на современном этапе связаны с существенным ростом популярности и географии гольфа, формированием и качественным функционированием организационных структур, включением в программу Игр Олимпиад, коммерческой привлекательностью для средств массовой информации и спонсоров, заинтересованностью высококвалифицированных спортсменок в участии в турнирах различного уровня.

Ключевые слова: становление, женский гольф, профессионализация, соревнования.

ESTABLISHMENT OF WOMEN'S GOLF

Iryna PAVLIUK

National University of Food Technology, Kyiv, Ukraine

Abstract. Nowadays golf is considered to be one of the most expensive, most prestigious and most respectable kinds of sport. The objective of the research is to review historical aspects of women's golf establishment.

It is common knowledge that golf as a kind of sport takes its beginning in the XVI century thanks to the support of the Royal family representatives. The first version of the golf rules, description 18 holes' system of completion as well as the emergence of the first golf clubs stipulated molding of the modern version of the game of golf. Major trends of women's golf establishment and progress nowadays are enhanced by its booming both in popularity and geography, by high-quality organizational structures functioning, by its introduction to the Olympic Games, by its commercial attractiveness for mass media representatives and sponsors, by the interest displayed to golf tournaments of different levels by qualified women golf players.

Keywords: establishment, women's golf, professionalization, competitions.

References

1. *Borisova O. V.* Sovremennyiy professionalnyiy sport i puti ego razvitiya v Ukraine (na materiale tennisa) : [monografiya] [Modern professional sport and its development in Ukraine]. – K. : Tsentr uchebnoy literaturyi, 2011. – 312 s. (*Rus.*)
2. *Melnikova N. Yu.* Zhenskiy olimpiyskiy sport. Sostoyanie i perspektivy [Female Olympic sports. Current state and opportunities] // Yubileyniy sbornik trudov uchenyih RGAFK, posvyashchennyiy 80-letiyu akademii. – M., 1998. – T. 3. – S. 85–91. (*Rus.*)
3. Professionalnyiy sport : [uchebnik dlya studentov vyisshih uchebnyih zavedeniy fiz. vospitaniya i sporta] [Professional Sport / pod Professionalnyiy sport: [uchebnik dlya studentov vyisshih uchebnyih zavedeniy fiz. vospitaniya i sporta] / pod obsch. red. S. I. Guskova, V. N. Platonova. – K. : Olimp. lit., 2000. – 392 s. (*Rus.*)
4. Golf history [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.igfgolf.org/about-golf/history>
5. Golf about [Electronic resource]. – Access mode: <http://en.wikipedia.org/wiki/Golf>
6. LPGA [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.lpga.com/golf/news/2012/lpga-history.aspx>
7. Solhame cup [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.solheimcup.com>

Стаття надійшла до редколегії 08.10.2014